

τις ἀλήθειες. Ὅσοι τις περιφρονῶν καὶ νομίζουν ὅτι ἐξαρτᾶται ἀπὸ μόνο τὸ κέφι τους νὰ τις παραδέχονται ἢ νὰ τις ἀρνοῦνται, δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ εἶναι πάντα ἀνεδαφικοί καὶ καταδικασμένοι νὰ παρίστανται σὲ συχνὰ αἰσάγια τῶν σχεδίων καὶ τῶν ὁνείρων των.

(Στάλλο φύλλο τελιώνει)

Freiburg

Γ. Ν. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ο ΘΕΝΟΣ

«Κι' ἂν ἐρημος στήν ξενιτιά
γεννάω, νὰ ξήσω ξέρω.
Κάνω δικό μου καὶ δικιά
τὴν κόρη καὶ τὸ γέρον».

Κόνεψα μουσαφίρης
Σὲ σπύι ἀρχοντικό·
Γλεντζές ὁ νοικοκύρης
Κ' ἔχει κρασί καλό.

Ἔχει καὶ νύφη χήρα
Ποὺ στρώνει τὸ σονφρά,
Στενάζει ἡ κακομύρα,
Γι' ἄντρα θὰ πάγη κρά.

Τὰ μάτια δὲ σηκώνει,
Κι' ἂν τῆς κορμομυρὸ
Γυρίζει καὶ μιλῶναι
Τρίω χρονῶ ἀφηνερό.

— Καλὸς ὄρισες, κόπιασε..
Κόψε, νύφη, φροιά,
Κόβει, μὰ καὶ τὸς τῶπιασε
Τῆς σείεται τὸ βυζί.

— Νύφη, κρασί σὺ τὸ
Ρίχνει καὶ κοκκιρίζει
— Κερά μου, φτάνει αὐό...
Κι' αὐτὴ τὸ ξεχειλίζει.

Κ' ὅστερα σιγοπίνει
Γιομάτη μιὰ ποτήρα
— «Τοῦ μουσαφίρη! ὦ βίρα,
Καὶ σὺ σονφρά τὸ χύνει.

Καὶ τὸ μικρὸ φωνάζει
— «Μάνα καὶ» Κι' αὐτὴ

Τοῦ δίνει, μὲ κοιτάζει,
Τῆπνιξε τὸ παιδί.

— Σήκω, νύφη, τὰ πιάτα.
— Σήκω, κερά, τὰ μάτια.
Σηκώνει καὶ τὰ πιάτα,
Παίζει ἐλαφρὰ τὰ μάτια...

— Ἀπόψε θὰ πάη γόνα,
Κούτσουρα στὴ φωτιά!
Αὐγιάται σὰ γοργόνα,
Μοῦ ρίχνει μιὰ ματιά...

— Ταχειά, νύφη, θὰ φτειάξης
Τριφτάδες, λουκουμάδες —
— Βορροῖά μου νὰ λυσάξης,
Μὴν πάρτετε βροχάδες

Γιατ' εἶμαι μουσαφίρης
Σὲ σπύι ἀρχοντικό,
Γλεντζές ὁ νοικοκύρης
Κ' ἔχει κρασί γλυκό.

ΒΑΣΗ-ΛΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΞΩ ΚΟΣΜΟ

Η ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ Η ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Ὁ κ. Δημήτριος Ἀστεριώτης ἔ, μὲ τάληθινὸ τοῦ τῶνομα, ὁ καλὸς καὶ φωτισμένος φίλος τῶν ἐλληνικῶν πραγμάτων, ὁ κ. Philéas Lebesgue, σὲ τελευταῖο φύλλο τοῦ Mercure de France, μιλώντας γὰ τὰ δικὰ μας, δίνει σὲ δύο τρεῖς γραμμὰς ἕνα ὥρα καὶ ἕνα σωστὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ Ἀριστοτέλη Βαλαωρίτη. «Ὅσο κι' ἂν θέλησε μὰς λέει — ὁ βολταϊρικός Ροῦθς νὰ μὰς δείξῃ πόσο μακριὰ ἀπὸ τοὺς κλασσικὸς στέκει ἡ τέχνη τοῦ μεγάλου Ἑλλησιώτη, ἐπηρεαζμένη καθὼς εἶναι ἀπὸ τὸν Οὐγκώ, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει νὰ θεωρήσουμε τὸ Βαλαωρίτη κληρονόμο, ἀπὸ τοὺς πρὶν κορυφαίους, τοῦ γέροντος Ὀμήρου. Κανεὶς δὲν εἶναι ἐπικώτερος — ὄνομα καὶ πρῶμα — ἀπὸ τὸ Βαλαωρίτη, τόσο μὲ τὸ βαθύ του αἰσθητικὸν ὅσο καὶ μὲ τὴν εἰκονογραφικὴν του δύναμιν καὶ μὲ τὸ ὑπερῷον χάρισμα του νὰ ἐμφυλῶνῃ καὶ τὰ ψυχα. Τὸ ὅλκον ποὺ μεταχειρίζεται εἶναι τὸ ἴδιον μὲ τῶν κλέφτικων τραγουδιῶν Φυσικὴ τοῦ ἀτμοσφαίρα ὁ ἐνθουσιασμός. Ἀπὸ τὸ ἔργο του γεννιέται μιὰ ξεχωριστὴ ἐντύπωση ρωμαν-

τισμοῦ, μὲ ρωμαντισμὸ αὐθόρμητον, ζωντανῶν, ὅχι τεχνητοῦ καὶ προμελετημένου.»

*

Γιὰ τὴ «Μεγάλῃ Αὔρα» τοῦ Σκίπης :

«Ὁ Σωτήρης Σκίπης πρέπει νὰ χαιρετιστῇ σὰν ἕνας ἀληθινὸς λυρικός. Μιὰ δύναμιν μέσα σὲ λόγον τοῦ μὰς δείχνει πῶς ῥέει στίς φλέβες τοῦ ποιητῆ ἡπειρώτικο αἷμα. Καθὼς καὶ ὁ δικαίος ἐγκωμιασμένος ποιητὴς τῆς Ἀργῆς (ὁ κ. Βλαστός), ποὺ τὸ ταλέντο του συγγενεῖ μ' ἐκεῖνο τοῦ Swinburne (τοῦ μεγάλου Ἀγγλοῦ ποιητῆ), καὶ ὁ Σκίπης τὰ ξέρει ὅλα τὰ μυστικὰ τῆς τέχνης ὅμως ἡ συγκίνησίν του εἶναι ἐσωτερικώτερη, μουσικώτερη, καὶ ἀμεσώτερα ὀπτική. Ὁ Ἑρμῶνας εἶναι ποικιλώτερος, γιὰτὶ πολλὰ εἶδε καὶ πολλὰ διαβάσει. Ὁ Σκίπης εἶναι πρὶν συγκεντρωμένος, καὶ ὁ στίχος του εἶναι σὰ νερό ποὺ κατεβαίνει ἀπὸ τὴ ράχη τοῦ βουνοῦ ἴσα πρὸς τὴ θάλασσαν. Ἡ Μεγάλῃ Αὔρα δικαιολογεῖ τὸν τίτλον της. Περνάει μεσ' ἀπὸ τὰ ποιήματα τοῦτα ὅλες οἱ μεγάλες αὔρες τῆς ζωῆς. «Τὸ τραγοῦδι τοῦ ξένου», ἡ «Νοσταλγία», τὸ «Τραγοῦδι τοῦ Ἀρρωστοῦ», γιομάτῃ βαθειὰ συγκίνησιν, ποὺ σπανίως φτάνουνε σ' αὐτὴ οἱ νεοῦλληνες ποιητὲς ἀπὸ τὸν καρὸ τοῦ Κάλκου. Καὶ τί λυρική εὐδυσία στὴν «Ἰδέα» τῆς Βερενίκης, στοὺς «Ρυθμούς τῶν δακρύων»! Ὁ Σκίπης εἶν' ἕνας ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ πισύχανε, μέσα στὴ νέα γλῶσσα, νὰ ξαναῤῥύνη τὴ δύναμιν καὶ τὴν ὁμορφιὰ τῆς ἀρχαίας, μ' ὅλο τὸ κατὰ τ' ἀλλοιῶτικο, τὸ κατὰ τὴ ρωμαντικὴ, στὴν καλὴν ἡμαθίαν τῆς λέξης, ποὺ κρατᾶ μεσὰ τους. Μουσικὴ καὶ ὄνειρο καὶ κατὰ τὴ ἐκστατικὴ ὁμηρικὴ καὶ παθητικὴ νὰ τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ γνόφου.»

*

Τὸν ποιητὴ Γιάννη Παργαλῆτη ὁ Ἀπτεριώτης χαρακτηρίζει ὡς Βυζαντινὸν καὶ εἶχε γὰρ τὸν τρόπο τὸν Κρυσταλλῆν. Γιὰ τὸ «Τρελλὰ τραγοῦδι», τὴ δεύτερη σειρά τῶν «Ὡραίων» γραμμῶν εἶναι μετρημέναι μελωδίαι, κάπως ἀορίστες, καὶ καπὼς μελαγχολικὰ χρωματισμέναι, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ λεπτὰ ξεχωρισμέναι ἀπὸ τὸ ἱρωτικὸν ἢ τὸ νοσταλγικὸν ὄνειρον. Ἡ θαλασσα εἶναι κοντὰ, καὶ μέσα ἀπὸ τὰς ρίμες του, ἀντηχεῖ τὸ τραγοῦδι τοῦ μὰς τὴ φρεσὶν τούτῃ τὸ γενέθλιον νησί καὶ τὸν αἶμα ποὺ ἀνδρόχει ἀπὸ κείνο τοῦ προμηθεύοντος τὸ θέμα του. Ὁ ποιητὴς αὐτὸς ἔχει χάρη, ἀέρινος, ἀγνός. Ἑλληνας

τὸ κικιρίκι! ποὺ σ' ὅλη τὴ σκάλα τὸν ἀκούσανε καὶ σκάσανε τὰ γέλια...

— Ἐπιδείνωσε πιά, κυρά! καὶρός νὰ φύγουμε! Ὅσο νὰ ξαναλαλήσῃ ὁ γέρον κόκκορας πάει νὰ φύγῃ τὸ βαπόρι — φώναξ' ὁ Ἀράπης ἀπ' τὴ βάρκα του.

— Ἐλα πιά, μαμά, φώναξε καὶ ὁ Γιάννης· βλέπω μ' ὅλες σου τίς βιάσεις δὲν ἔχεις ὁρῆσιν νὰ ξεκολλήσῃς. Σένα περιμένει ὁ βαρκάρης...

— Δὲν ἔχουμε τώρα καιρό... τὴν Ἀθήνα, γιατρί μου, τὰ ξαναλέμε. Δόξα σὺ Θεὸ δὲ μοῦ γεῖνε καμιά σφοδρά, γιὰ νὰ χτυπῶ τὸ κεφάλι μου μὲ τοὺς χωριάτες... Παιδιαλίσια πράγματα, καλέ, ποῦπρεπε νὰ πάρουν τέλος...

— Ἐ κυρά! θάρρης ἀπόψε; ὁ Ἄσος σφυρίζει!

— Πᾶω! γιατρί σ' ἀφίνω γιὰ! Μὲ τὸ καλὸ νὰ σὲ ξαναῤῥῶ!.. Ἔχε γιὰ, Ζαφειρίδη μου... εἶμαι λίγο κακιομένη μαζί σου!

— Μὲ μένα; γιατί; μὴν τύχη ποὺ μιλῶ-
σαμε...

— Ὁχ ἀδερφέ! φώναξ' ὁ γιατρός. — Ὅσο νὰ πάρῃς καὶ σὺ τὸ συχωροχρεῖ! θὰ φύγῃ τὸ βαπόρι. Ἀσ' τοὺς μὲ τὸ καλὸ νὰ πᾶν! Στὴν Ἀθήνα τὰ ξεδιαλύνετε... Ἔχε γιὰ, κερά μου! Παιδιά καλὸ

κατευόδιο!

— Σταθῆτε, κυρία Σεβαστή, νὰ σὰς βοηθήσω...

— Ὅχι, ὄχι! Σοῦπα εἶμαι κακιομένη! Ἐλα, Γιάννη, δὲ μὲ βοηθᾷς τὸ λοιπόν;

Ὁ Γιάννης βόηθησε τὴ μηχανὰ του νὰ μπῇ στὴ βάρκα καὶ στὴ στιγμὴ σαλπάραν. Μ' ὅλη τὴ λύπη καὶ τὴ σκῆση ποῦχε, θρονιάστηκε, κατὰ τὴ συνήθειαν του, τιμονιέρης, καπετάνιος τοῦ γλυκοῦ νεροῦ, ὅπως τὸν ἔλεγ' ὁ Ἀράπης...

— Ἔχε γιὰ, Θόδωρε! — φώναξ' ἀπὸ μακριά, σειώντας τὸ μαντίλι του. — Τὰ βιβλία ποὺ σοῦταξα θὰ τὰ στείλω!

— Καλὸ, καλὸ! Τὰ περιμένω!

— Ἀκού με! — τοῦ φώναξ' ὁ γιατρός, κάνοντας τὴν παλάμη του σὰν τουρμπέτα — Ὅ,τι ἀφῆ-
σες σὺ θὰν τὰποσώω γώ! Τῆκουσε, μωρέ; Θὰ βῶνω τὰ δυνατὰ μου!

Ἡ βάρκα γοργῇ χάθηκε πρὸ μπροστὰ τους, φτάνοντας τὸ βαπόρι. Ὁ Θόδωρος γύρισε μὲ τὸν γιατρὸν σὲ τραπεζακί τοῦ καφεῖνου, στεναχωρημένος, λυπημένος, σὰν κατὰ κρῶν νῆσιον στὴν καρδιά του. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ γιατρός, ὁ γλεντζές, ποὺ τὸ κοροῖδον καὶ χαμογέλιο μιὰ στιγμὴ δὲν τοῦλειπε, πρώτη φορὰ καὶ αὐτὸς φάνηκε ψυχρὸς καὶ συλλογισμένος.

Μείνανε λίγα λεπτὰ βυθισμένοι στὶς σκέψεις τοὺς ἀμίλητοι...

— Καλὴ συντροφιά χάσαμε, νὰ παρ' ἡ ὁρῆ! εἶπε σὲ τέλος ὁ γιατρός καὶ σηκώθηκε νὰ φύγῃ.

— Μὰ πῆς μου, ἀλήθεια, γιατρί, πῶς φύγαν ἔτσι βιαστικὰ; Ξέρεις χτῆς, σὺ γυριστὸ μας ἀπ' τὸ Φανάρι, τράβηξα μὲ τὴ βάρκα ἴσα σὺ Λευ-
τράκι, δὲ βγήκα σὺν Κεῖο, νὰ ἰδῶ τί γίνεται. Νὰ σὰς πῶ εἶχε καὶ δικίον ἡ γριά, γιὰτὶ μὲ τὴν ἀργοπώρια μας θὰ βγῇ τὴ ψυχὴ της. Ὁξίνει, πιστεύω, καμιά σαγηνὴ σὺ σπύι μὲ τὸ Γιάννη!

— Ὅχι, ἀδερφέ! Στὸ δρόμο Γιάννης καὶ Μαριὼ κάνανε τίς σκηνές! Διόλοκατεργάκη καὶ σὺ ποὺ μοῦ κάνεις πῶς δὲν καταλαβαίνεις! Τὴν ἀνεμο, μωρέ, τὸν ἀφήσατε νὰ γυρίσῃ μοναχὸς μ' ἕνα ὁμορφὸ κορίτσι; Ὅχ τῶφιν, τῶφιν, νὰ γιὰτὴ!

— Τὴν ἀφήκαμε, λείει; χαλάσαμε τὸν κόσμον νὰ τὸν πάρουμε μαζί μας καὶ δὲν ἤθελε. Μποροῦ-
σαμε, σὰ μικρὸ παιδί, νὰ τὸν δώσουμε; Δὲν τὸ ξέ-
ρετε, τώρα, τὸ γενεῖται τοῦ Γιάννη; Τὸ μῆκε, σῶνε καὶ καλὰ, νὰ γυρίτ' πεζός, νὰ πάρῃ τὰ κορ-
φοβόδια. Ἐπειτα ἡ ἡ συτομαρὰ κείνη μοναχὴ της προσφέρθηκε νὰ πᾶν ἄνεμα!

— Λέει νὰ τῶν ἀλλήλων;